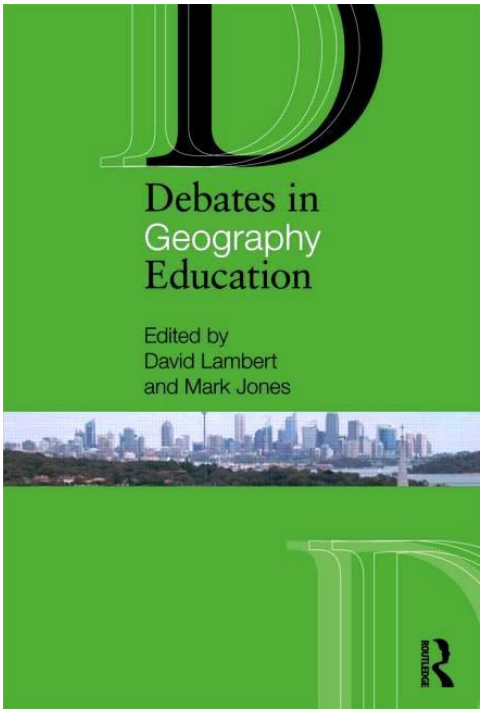
Coğrafya Eğitiminde Tartışmalar

[Debates in Geography Education]

İnceleme: FİKRET TUNA

Debates in Geography Education

David Lambert ve Mark Jones (Eds.)

London: Routledge, 2013

ISBN: 978-0-415-68779-9

Fikret TUNA, Doç. Dr., Fatih Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, İstanbul, ftuna@fatih.edu.tr

GİRİŞ

"Debates in Geography Education", Türkçe adı ile "Coğrafya Eğitiminde Tartışmalar", Routledge Yayınevi tarafından İngilizce olarak ilk defa 2013 yılında yayınlanmıştır. Uluslar arası Coğrafya Birliği (IGU) Coğrafya Eğitimi Komisyonu'nun coğrafya eğitimi ile ilgili olarak okunmasını tavsiye ettiği eserler listesinde yer alan kitap, içeriği ve bunları ele alış biçimi bakımından coğrafya eğitimcileri ve araştırmacılarının okuması gereken önemli eserlerden birisidir.

"Debates in Geography Education", ***David Lambert ve Mark Jones'un editörlüğünde toplam 25 yazarın bölüm yazarlığı ile ortaya çıkmıştır***. David Lambert, İngiltere'de, Londra Üniversitesi Eğitim Enstitüsü'nde coğrafya eğitimi profesörü olarak görev yapmaktadır ve Dr. Lambert'in coğrafya eğitimi alanında çok çeşitli eserleri bulunmaktadır. Mark Jones ise yine İngiltere'de, Batı İngiltere Üniversitesi'nde coğrafya eğitimcisi olarak çalışmaktadır. Jones da coğrafya eğitimi alanındaki çeşitli araştırmalarda yer almış ve çeşitli eserlere sahiptir. Kitaba katkı sağlayan diğer yazarlara da bakıldığında, yazarların tamamının İngiltere'de görev yaptıkları görülmektedir. Bu yönüyle kitap, coğrafya eğitiminde İngiliz ekolünün bir temsilcisi niteliğindedir.

Toplam 320 sayfadan oluşan kitabın bölüm yapısı incelendiğinde, kitabın ***üç ana bölüm içerisinde yer alan toplam 23 bölümden oluştuğu görülmektedir***. Kitabın ana bölümleri sırasıyla I- politika tartışmaları, II- sınıf tartışmaları ve III- konu tartışmalarıdır. Politika tartışmaları 3, sınıf tartışmaları 16 ve sınıf tartışmaları ise 4 bölüm içermektedir.

DEĞERLENDİRME

Kitabın 1. bölümü (birinci ana bölüm içindeki ilk bölüm), ***"ilkokul müfredatında coğrafyanın yeri nedir?"*** başlığını taşımaktadır. Bu bölümde; genel olarak ilkokul müfredatında coğrafyanın statüsünün ve doğasının ne olduğu farklı branşlarla karşılaştırılarak ele alınmış ve bununla birlikte coğrafya eğitiminin ilkokul eğitimine katkıları üzerinde durulmuştur. Bölümde savunulan en temel düşünce *"iyi bir coğrafya eğitiminin ilkokuldan başladığı"*dır. Bu nedenle, iyi bir coğrafya

eğitimi için sınıf öğretmenlerinin coğrafya bilgi düzeylerinin iyi olması gerektiği savunulmaktadır.

2. bölümün başlığı ***"key stage 3 ne için var?"***dır. İngiliz eğitim sisteminde 11-14 yaş arası öğrencilerin yer aldığı aşama olan "key stage 3" bu bölümde kapsamlı bir biçimde incelenmiştir. Bölümde ortaya konulmak istenen ana amaç ise *"bu aşamadaki etkili bir coğrafya eğitimi için müfredat geliştirmede nelere dikkat edilmesi gerektiği"*dir. Bölümde, bu amaç doğrultusunda, müfredatın etkileri, başarı, öğretim ve müfredat gibi alt başlıklara yer verilmiştir.

3. bölümün başlığı ise "***post-14 eğitimde coğrafyanın yeri nedir?***"dir. Post-14 eğitimde coğrafyanın yerine cevap aranmaya çalışılan bölümde yer alan alt başlıklardan bazıları çağdaş bakış açıları, tarihi bakış açıları ile ulusal müfredat ve sonrasıdır.

4. bölüm olan "***Coğrafyada bilgiyi oluşturan nedir?***" başlıklı bölüm, aynı zamanda ikinci ana bölüm olan "sınıf tartışmaları"nın ilk bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde genel olarak bilgi ve coğrafya müfredatı arasındaki ilişkiler üzerinde durulmuştur. Ayrıca, bilginin nasıl kavramsallaştırılabileceği detaylı bir biçimde irdelenmiş ve 21. yüzyılın en uygun coğrafya müfredatının epistemolojik temelleri kapsamlı bir biçimde tartışılmıştır.

5. bölümün başlığını "***okul coğrafyasında kavramsal gelişimi nasıl anlarız?***" oluşturmuştur. Bu bölümde genel olarak, "*anahtar kavramların neler olduğu ve bunların coğrafya eğitimine nasıl katkı sağladıkları"* detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Ayrıca, anahtar kavramların olmaması halinde müfredatta ne gibi eksikliklerin olacağı üzerinde durulmuştur. Bölümde yer alan alt başlıklardan bazıları; hiyerarşik kavramlar, örgütsel kavramlar, gelişimsel kavramlar, anlamayı inşa etmek için kavramlardan yararlanma ve coğrafi kavramlardır.

6. bölümün başlığı "***fiziki coğrafyanın doğru yeri neresidir?***"dir. Bu bölümün temel amacını ise; *"fiziki coğrafyanın, coğrafya müfredatındaki yerinin ve kapsamının tespiti"* oluşturmuştur. Yazar, bölümü kaleme almadaki amacının fiziki coğrafya için en akılcı yeri bulma olduğunu ifade etmiş ve genel olarak şu sorulara cevaplar aramıştır:

- coğrafyada hangi bilgi türleri bulunmaktadır?
- bunlardan hangileri müfredattaki fiziki coğrafya kazanım ve yaklaşımlarını etkilemektedir?
- fiziki coğrafya temel ders olarak tanımlanabilir mi?
- fiziki coğrafya yaklaşımları bilimsel müfredatın bir parçası olmalı mıdır?
- fiziki coğrafya her zaman mevcut anlayışlarla mı öğretilmelidir?

Ayrıca bölümün sonuç başlığı altında yer alan en önemli tespitlerden birisi "okul coğrafyası fiziki coğrafya olmadan var olamaz" olmuştur.

7. bölümün başlığı "***coğrafyada sorgulama yaklaşımına ne oldu?***"dur. Bölümde genel olarak; sorgulama yaklaşımının öğrenme yaklaşımları, özellikle de yapılandırmacılık ile bağı, öğrencilerin kendi öğrenme süreçleri içerisinde aktif birer katılımcı olmalarının önemi, öğrencinin aktif katılımcı olması için öğretmenin yapması gerekenler ele alınmıştır. Ayrıca, pedagojinin ne olduğu ile teoriden pratiğe coğrafi sorgulama eksikliğinin nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmuş ve ders yapısı, değerlendirme, beceriler, yeterlilikler ve bilgiler irdelenmiştir.

8. bölümün başlığını ise "***coğrafyada kişiselleştirilmiş öğrenme nedir?***" oluşturmuştur. Başlıktan da anlaşılacağı üzere bu bölümde kişiselleştirilmiş öğrenme üzerinde durulmuştur. Bölümde; okullar, müfredat ve pedagoji, *"tüm öğrencileri aynı özelliklere sahip bireyler olarak kabul eden yanlış bir anlayışın temsilcileri"* olarak görülmekte ve bu yanlışlığın bireyselleştirilmiş öğrenme ile çözülebileceği savunulmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak, coğrafyada kişiselleştirilmiş öğrenmenin nasıl olması gerektiğine kapsamlı bir biçimde yer verilmektedir.

9. bölümün başlığı "***müfredat nerede oluşturulur?***"dur. Oldukça felsefik bir temel ile yazılmış olan bölümde; coğrafya müfredatının nereden kaynaklandığı ve nasıl oluşturulduğu, müfredatın doğası ve bunu etkileyen faktörler ile müfredat yapımının tarihsel ve mevcut bağlamı gibi konulara yer verilmiştir.

10. bölümün başlığı ise "***değerlendirmeyi coğrafyada gelişime nasıl bağlayabiliriz?***"dir. Bu bölümde genel olarak *"değerlendirme ve coğrafya eğitimi arasındaki ilişkiler"* irdelenmiştir. Bu amaçla, bölümde yer verilen başlıklar ise; coğrafyada süreci değerlendirme, değerlendirmeyi öğrenme ve öğretmeye entegre etme ve amaca uygunluk olmuştur.

11. bölümün başlığını "***coğrafyayı sınamak: okullarda ve üniversitelerde hangi coğrafya sınanıyor?***" oluşturmuştur. Bölümde, coğrafyada değerlendirme süreci ile ilgili oldukça kapsamlı değerlendirmelere yer verilmiştir. Bu bölümde yer alan başlıklardan bazıları kimin coğrafyası, hangi içerik, değişen paradigmalar ve yaklaşımlar ve pedagojinin etkisidir.

12. bölümün başlığı ise "***coğrafya müfredatında becerilerin kazanılması nasıl ifade ediliyor?***"dur. Bölümde genel olarak coğrafya eğitiminde beceriler ele alınmıştır ve beceriler nedir?, coğrafya müfredatında becerilerin yeri ve bilgiye karşılık beceriler – bu gerekli bir tartışma mı? gibi başlıklar yer almıştır.

13. bölümün başlığı "***saha çalışmasının okul coğrafyasına katkısı nedir?***"dir. Bölümde genel olarak saha çalışmalarının coğrafya eğitimindeki yeri ve önemi ele alınmış ve aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- Coğrafyacılar, öğrencileri neden okul dışına, caddelere ve sahaya çıkarmak istiyorlar?
- Okul dışına çıktıklarında öğrencilerden ne yapmalarını istiyorlar?
- Öğrencilerin geriye ne ile dönmeleri isteniyor?
- Saha çalışması coğrafya eğitiminde olumlu bir etkiye sahip midir?

Bu soruları cevaplamak amacıyla bölümde yer alan başlıklardan bazıları ise; saha çalışmasının amacı, saha çalışması yaklaşımları ve saha çalışmasının faydaları olmuştur. Sonuç olarak bu bölümde, saha çalışmalarının coğrafya eğitiminin çok önemli ve zenginleştirici bir öğesi olduğu, çok çeşitli faydalar sağladığı ancak bu faydaların dikkatli ve özenli bir planlama ve uygulama ile mümkün olacağı vurgulanmıştır.

14. bölümün başlığı "***coğrafya öğretimi ve öğretmenleri üzerinde teknolojinin nasıl bir etkisi olmuştur?***"dur. Bölümün giriş bölümünde bugün coğrafya dersliklerinin büyük çoğunluğunda bilgisayar ve tablet gibi teknolojik araçların bulunduğu ve bunların da internet aracılığıyla sınıfı dünyaya bağladığı belirtilmekte ve bölüm içerisinde, sınıflarda hangi teknolojilerin ne oranda kullanıldığına ve bunların öğretmen ve öğrenciler üzerindeki etkilerine cevaplar aranmaktadır. Bölümde yer alan başlıklardan bazıları ise; coğrafyada dijital teknolojilerin kullanımı, coğrafyada dijital teknolojilerin kullanımının zorlukları, öğretmenlerin mesleki gelişimi ve teknoloji kullanımı ve öğretmenlerin dijital teknoloji kullanımı gelecekte nasıl gelişecek? olmuştur.

15. bölümün başlığı "***coğrafi bilgi – nasıl kullanılabilir?***"dir. Bu bölümde, Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin (CBS) coğrafya eğitiminde kullanımı coğrafi bilgi ile birlikte ele alınarak incelenmiş ve CBS'nin eğitim açısından değeri, öğretmenin rolü, zorluklar ve müfredat ile ilişkilere cevaplar aranmıştır. Bölümde ortaya çıkan en önemli sonuçlardan birisi *"CBS'nin coğrafya eğitiminde etkili bir biçimde kullanılmasının öğrencilerin coğrafi bakış açılarının gelişimine katkı sağlayacağı"*dır.

16. bölümün başlığını "***coğrafya istihdama nasıl katkı sağlar?***" oluşturmuştur. Bölümde yer alan başlıklar; coğrafya ve istihdam, coğrafya ve mesleki programlar ve uygulamalı coğrafya'dır. Bu başlıklar altında coğrafyacıların kimler olduğu ve ne yaptıkları gibi sorulara cevaplar aranmıştır.

17. bölümün başlığı "***amaca uygun okul coğrafyasında ihtilaflı konularla nasıl başa çıkabiliriz?***"dir. Bölümde yer alan başlıklar ise; coğrafya eğitiminde ihtilaflı konular nelerdir?, okul coğrafyasının amacı nedir?, coğrafya sınıfında ihtilaflı konularla karşılaşma ve coğrafya ve değerler eğitimidir.

18. bölümün başlığı ise "***coğrafya küresel öğrenmeye nasıl katkı sağlar?***"dır. Bölümde küresel kelimesinin anlamı, küresel öğrenmenin temelleri ve küresel öğrenmeye coğrafyanın katkısına cevaplar bulunmaya çalışılmıştır. Bölümde yer verilen sonuçlardan bazıları şunlardır:

- Coğrafya, eğitime küresel bir boyut kazandırmakta ve sınırları ortadan kaldırmaktadır.
- Coğrafya, öğrencilerin küresel problemleri tanımalarını sağlamaktadır.
- Coğrafya, farklı mekânlardaki insanların deneyimlerini sınıfa getirmektedir.
- Coğrafya, öğrencilerin farklı bakış açılarını görmelerini sağlamaktadır.

19. bölüm, kitabın ikinci ana bölümünün son bölümüdür. Bu bölümün başlığını "***sürdürülebilir kalkınma için eğitimin coğrafya eğitimi ile bağı nedir?***" oluşturmuştur. Bölümde yer alan başlıklar; sürdürülebilir kalkınma nedir?, sürdürülebilir kalkınma eğitimi nedir?, sürdürülebilir kalkınma eğitiminin müfredattaki yeri nedir?, sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile coğrafya arasındaki ilişki nedir? olmuştur.

20. bölüm olan "***coğrafi düşünme ile neyi kastediyoruz?***", üçüncü ana bölüm olan "konu tartışmaları"nın ilk bölümüdür. Bu bölümde genel olarak coğrafi olarak düşünmenin anlamı üzerine çok çeşitli cevaplar aranmıştır. Bu bölümde yer alan başlıklardan bazıları; coğrafi bilgi, görmenin bir yolu, entegre bir yaklaşım, modern bir coğrafya ve farklı bir bakış: günlük hayata dönüş'tür.

21. bölümün başlığı "***coğrafya değişen zamana nasıl ayak uydurmaktadır?***"dır. Bölümde, yazarın ifadesi ile *"son yarım yüzyılda coğrafyanın geçirdiği değişim"* akademik ve okul bakış açılarından tartışılmaktadır. Yazar, coğrafyanın değiştiğini, değişmeye devam ettiğini ve toplumdaki değişime bağlı olarak gelecekte de değişmeye devam edeceğini ifade etmektedir. Bölümde yer alan başlıklardan bazıları coğrafya ve okul coğrafyasının değişen doğası ve değişen topluma değişen coğrafyadır.

22. bölümün başlığı "***coğrafya 'ayrım'ı aşabilecek mi?***"dir. Bölümde genel olarak, üniversite ve okul coğrafyası arasında bir ayrım olduğu ve mesleklerine yeni başlayan öğretmenlerin bunu çok açık bir biçimde gördükleri üzerinde durularak, bunun bir sorun teşkil ettiği ve ayrımın kapatılması gerektiği savunulmuştur.

Kitabın son bölümü olan 23. bölümün başlığı ise "**kavram oluşturma ve coğrafya öğrenmede gelişim hakkında ne biliyoruz?**" dur. Bölümde cevap aranan sorular ise genel olarak, coğrafyada gelişme nedir?, gelişimden bahsedebilmek için öğrencilerde neler değişmelidir? ve öğrenciler coğrafyada daha iyi olmak için neler yapmalılar?'dır.

SONUÇ

"Debates in Geography Education", Türkçe adı ile "Coğrafya Eğitiminde Tartışmalar", coğrafya eğitimi alanında yazılmış oldukça kapsamlı eserlerden birisidir. Zira içerisinde yer alan 23 farklı bölümde kitap; coğrafyada müfredat, bilgi, kavram ve beceriler, düşünme, değerlendirme, teknoloji ve CBS kullanımı gibi çok çeşitli konulara yer vermiştir. Bu yönüyle, kitap mesleki gelişim amaçlı olarak okuma yapmak isteyen coğrafya eğitimcileri ve alanda çalışan coğrafya araştırmacıları tarafından okunmalıdır.

Okuyuculara yol göstermesi açısından kitapta yer alan konuları aşağıdaki gibi listelemek mümkündür:

- İlkokullarda coğrafyanın yeri
- Ortaokullarda coğrafyanın yeri
- Liselerde coğrafyanın yeri
- Üniversitelerde coğrafyanın yeri
- Coğrafi bilgi
- Coğrafi beceriler
- Coğrafi düşünme
- Coğrafi sorgulama
- Coğrafyada kavramsal gelişim
- Coğrafyada müfredat geliştirme
- Coğrafya ve küresel öğrenme
- Coğrafyada kişiselleştirilmiş öğrenme
- Coğrafyada değerlendirme
- Coğrafyada saha çalışması
- Coğrafyada teknoloji ve CBS kullanımı
- Coğrafyada ihtilaflı konular
- Coğrafya ve sürdürülebilir kalkınma
- Coğrafyada fiziki coğrafyanın yeri ve önemi
- Coğrafya ve istihdam
- Coğrafya ve değişim

Ancak, yukarıda yer alan konuların tamamı kitap içerisinde doğrudan bu başlıklar ile yer almamaktadır. Bu nedenle, okuyucunun tüm başlıkları dikkatle inceleyerek uygun bölümü bulması gerekmektedir. Ayrıca, kitap genel olarak ağır bir dille, derin bir akademik üslupla yazılmıştır. Bu durum, kitabın yaygın bir biçimde kullanılması açısından önemli bir dezavantaj olabilecektir.

Atıf Bilgisi / Citation Information

Tuna, F. (2015). Coğrafya Eğitiminde Tartışmalar [Kitap İncelemesi: *Debates in Geography Education*], *Coğrafya Eğitimi Dergisi [Turkish Journal of Geography Education]*, 1(2): 78-81.